

110

DE
RECTA METHODO
SACRAS LITTERAS
IN VERNACULAM CONVERTENDI.

PART. I.

[Quint. prof.]

VENIA AMPLISS. ORDINIS PHILOS. UPSAL.

PRÆSIDE
GUSTAVO KNÖS

S. TH. DOCT.
LITT. ORIENT. PROF. REG. ET ORD.

PRO GRADU PHILOSOPHICO

P. P.

GUSTAVUS WETTERLING
SMOLANDUS

IN AUDIT. GUSTAV. DIE XIV JUNII MDCCCXXX.

h. a. m. s.

UP SALIAE
EXCUDEBANT REGIAE ACADEMIÆ TYPOGRAPHÆ.

**DE
VIRO**

MAXIME REVERENDO ET CELEBERRIMO
S. S. THEOL. DOCTORI, S:Æ R:Æ MAJ:TI A SACRIS
PASTORI NÆRTUNENSI TERRITORII ADJAC. PRÆPOSITO
SOCIET. EVANGEL. PRO FIDE ET CHRISTIANISMO &c.

SOCIO

PETRO TOLLESSON

IN PACADEM. UPSAL. LITTERAR. GRÆCAR. ET ORIENTAL.
ADJUNCTO ORDINARIO
MAG. PETRO SJÖBRING.

SACRUM FAUTORIBUS, PATRONIS
GUST. WETTERLING.

DE
RECTA METHODO
MAXIME REVERENDO ET SACREDERIMO
SACRAS LITTERAS
S. THEOL. DOCTORI, S. RICARDI MAJITI A SACRIS
IN VERNACULAM CONVERTENDI,
PASTORI MARTINENSEI TERRITORII ALAC. KEPESICO
SOCIETATIS EVANGELI PRO HOC ET CHRISTIANISMO
SOCIIS

PATER QUIT TOLLESSON

Qui Christo credit, utpote filio Dei unico ipsique Veritati, næ is Sacras Litteras religiose colat, necesse est, quippe quæ Divinas, ad salutem hominum ipsorumque cum Deo conjunctionem conducentes, veritates complectuntur, inde, ut ex ipso fonte, nec umquam aliunde, derivandas.

AT OPERA Igitur premium est linguis addiscere sanctas aut quid Spiritus Sanctus dictaverit suis oculis videre, suo corde sentire, homines possint. Cui cum non nisi eruditis contingat studio vacare, a quo reliqui negotiis aliis distinentur; eorum profectum officium est religiosissimum, qui linguis originalibus imbuiti ipsa archetypa perlustare possent, ut illis, quibus hoc ob inscitiam yecium est, certum et facilem aditum pandant ad penitus cognoscenda Sacra Oracula, fidissime in vernaculam transferenda.

Hinc ab eo inde tempore, quo non Sacerdotibus modo, sed cuivis homini, patere debere aditum ad Verbum Divinum cognoscendum agnatum fuit, de vertendis in vernaculam linguam Saeris Litteris solliciti fuerunt viri, quibus corde fuit Regnum Dei in terra fundandum. Quod quidem negotium maximi momenti maximique ponderis adcuratissima diligentia sanctissimaque tantarum divitiarum spiritualium veneratione adgrediendum. Ne verbulum addatur, tollatur, muta-

mutetur; hoc summa cura cayendum. **A**s quavis immutatio
 ne, ut a sacrilegio abstinendum. Tacebit humana sapientia,
 neque ex eis penu velis minimum quid depromendum, ne
 sanctis profina improviso miscerantur, sed ut prodeat purum et
 plenum, in ultimum et incorruptum; quantum per humanae im
 bellitatem sicut est. **C**atque ad omnium hominum cognitionem
 perveniat Verbum Divinum. **Q**uamvis vero, quae in hunc
 finem ante plura jam saecula acta sunt pia grataque mente
 colamus, agnoscentes, salutaria fuisse Ecclesiae Christianae ipsis
 que Translatoribus honorifica; noue tamen ipsi sumus, qui in
 his temere cœaque fiducia acquiescendum esse sentiamus.
Hoc enim judicium signaviam sapit atque incuriam instantia
 re minime ferendam. **Q**ui in vertendis Sacris Litteris suda
 runt, Summi Viri, vel ipse Lutherus vir incomparabilis, et
 quotquot fuerint, homines tamen fuerunt, erroribus obnoxii,
 quos Divino spiritu actos seu infallibilis ponere impium fo
 ret, ipsique, si in vivis essent, sine dubio ingratissimum,
 adeo ut ipsi indignabundi ad eiusmodi ideam nefandam horru
 issem, et si non horruerint nostra veneratione indigni, censem
 di sint. **I**nservare vestrum in hunc prorsus menses. **L**iber
 licebit igitur Versiones, quæ exstant, diligentissime lu
 strare rigidoque et severo examini subjicere, ut recta ab erro
 ribus, humana a divinis, rite secernantur; fas est, indefesso
 studio nisi, ut opus, quo nihil sanctius, gravius nihil, per
 fectioni, cuius capax fuerit, proprius propiusque admoveatur.
Antequam vero hoc cum fructu fieri possit, circumspiciendæ
 sunt certæ regulæ, stabilienda est icta methodus, ad quam
 ut ad amussin exigi possint Translationes, ut de earum pre
 tio atque defectibus justum fieri possit judicium. **D**e his
 enim regulis et principiis, de hac methodo, nondum inter
 omnes cordatores convenit. Sed ut demum certi quid de of
 ficiis

ficiis Translatoris Sacrarum Litterarum definiri possit, siq[ue] an-
 tecessum audivisse juvabit et serio pensavit in quæ viri au-
 ditu dignissimi de gravi i[n] hac materia cogitaverunt. In his
 nobis arribent quæ Versionis Germanicæ prioris Epistola Petri
 Apostoli, Sulzbachii 1813 editæ, præmisit jam defunctus
 venerandus C. G. HENSLER, Th[eo]logiæ Doctor et Professor
 Kiloniensis; ex qua præfatione sequentia attulisse haud poe-
 nitebit. — Librum quendam sacrum Novi Foederis in vernaculam
 reddentibus incumbit, ut ejusmodi semper respiciat lectors, qui
 in rebus Divinis omnia scrutari et subique suis oculis videre
 volunt. Quibus si juste consulitur, neque cum reliquis ma-
 le actum est, qui non adeo accurate et plene, ut illi, instrui-
 cupiunt, vel qui sensus modo probos apud se renovandos vo-
 lunt et confirmandos. Id, quantum assequi possis, laboran-
 dum, ne lectoribus hodiernis alium sese exhibeat Auctorieli-
 bri Novi Foederis, quam olim suis æqualibus apparuit;
 neque imperfectior, neque demum in formal perfectione prode-
 at (qualem eum sistere student quidam Translatoris præ-
 serim recentiores, atque interdum revera sistunt). Lectori-
 bus cum procuranda sit, quantum fieri possit, accurata cogni-
 tio animi cogitandique modi Auctoris, discant, necesse est,
 quid per omnia sua scripta senserit et cogitaverit, tum quo-
 modo hoc enuntiaverit, quatenus ex ipsa ditione efficiantur
 accuratiores et subtiliores modificationes sensus et cogitatio-
 nis. Habet omnis oratio Scriptorum Novi Foederis aliquid
 commune, omnes pariter signans; nihilominus, pro ratione
 prioris eorum culture, modi eorum cogitandi et sentiendi
 cum scripserunt, objectoru[m]que, quibus tunc animati inca-
 luerunt, cuivis etiam est aliquid privum et peculiare. —
 Ad curatio[n]em, si vim vocis rite intellexeris, præcipuum erit
 Translatoris officium. Vitabit non minus putidam in pre-
 men-

melioris verbis Archetypis diligenter, ne quam eisdem immutationem qualemcumque seu Nominam invertendo, semper
 ibo maius esse ibusquis oīis. M. affixis et ceteris
 Est vero opus in verbis Archetypis premendis diligen-
 tia; si id in vernacula transferens omnia effinxeris aut mul-
 ta certe idemata, lingua modo hebreo græca, aqua usi sunt
 Scriptores Novi Foederis, propria, quibus omnino in-
 est, quod ad nos Scriptores penitus cognoscendos vel notan-
 dos facere possit. Huc pertinet externa modo q[uod] facies seu
 externus habitus orationis eorum, nominatim aliquis verbo
 et sententiarum tenor atque conformatio quædam periodorum
 Occurrunt c. c. in Epistolis Paulinis, ibi in ambabus Pe-
 trinis, periodi longissimæ, ubi plura enuntiatae sive Partici-
 pii, Pronominis relativi aut Conjunctionis alicius inter se
 neantur. Si vero servaretur in vernacula tenor idem,
 is orationem non modo molestam redderet, duriusculam et im-
 peditam, verum etiam sepius induceret ledasem ad singendas
 sibi formulas sententiasque proprias inter se vineolar juncas,
 quam revera suorum una enim est periodus; si grammatico
 tantum spectatur, plures sunt, si res ipsa consideratur.
 In his nonnulla sunt, minus tribuenda idiomati dictionis Scri-
 ptorum, quam oscitantur atque negliguntur orationis, cui non
 posuerunt non obnoxii esse viri in accurate et curiose dicendor
 parum exercitati, eidemque in quibusdam in primis festinans
 ius scriptis Epistolis frequenti. Quæ in alienam linguam
 translatæ, vitesiora adhuc apparent, quam in originali lingua
 sunt, cum in illa multo magis displiceant atque interdum
 ambiguitatem efficiant, qua caret archetypum. Talia temere
 omnino imitatur Translatoꝝ, cum ad personant seu indolemp
 et ingenium animique imaginem vel quod vulgo vocant cha-
 racteristicum Auctorum, quantum hoc Lectorum Versionis in-
 terest, nullo modo referri debeant. Verum enim vero non
 est, quod amplius exponatur quid ad antiam pertineat imita-
 tio.

7

tionem archetypi, seu ad ineptam versionis ad exemplum conformatiōnēm, unde translatio non prodeat ad curata, sed litteralis ei servilis. Merito culpanda est ejusmodi pressa nimis et putida archetypi imitatio, cum ingrato lectorē afficiat sensu, ut pote præter necessitatē tenebras fundens, nec raro falsas rei imagines gigpens. Ut vero hunc translatōres caveant errorem, id monere, minus hodie opus est, quam olim fuit. Quod si vel jam sint, qui alicubi in vertendo Scripta Novi Foederis nimis premant litteram, vix tamē ullus eadem in omnibus tanta effinget anxietate, quanta effinxit e. c. m. J. A. BENGEL in sua Novi Foederis Versione Germanica, Studigardii 1753. 8. edita, quæ ideo, quamvis prodat Exegetam cognitionibus instrūtum suoq[ue] nitentem judicio, oblivioni prorsus fere tradita est.

Anxia vero ad exemplum conformatiōne vitatu difficulter est nimia in vertendo licentia seu archetypi transformatiō. In his hæc esto prima Translatoris regula: Bejjiciendus erit omnis nisus orationem æsthetice emendandi. Vix sibi temperare potest Translator, qui suum iis quoque placitūrū vult auctōrem, qui multum tribuant exterorē formā, quia alicubi tenorem orationis hunc in fixē paullulum immutet, quin e. c. eam reddat adhibita contradiōne quadam, sensum non mutante, efficaciorē, aliquantum commutata verborū conformatiōne dulciōrem. Sed ab his prorsus abstinebit. Raro enim Translatori consentient qui talia respi- ciunt eaque dijudicare possunt, plurim præferent sermoni contractiori verbosiorē aliquantum orationem Auctōris, ilsdem quæ displicebunt quadam exquisitiōres verborū conformatiōnes, quippe quæ hodierni quid sapere videantur. Plerumque quæ creditur emendatio, pejori loco esse videbūtur cordatis simo cuique lectori, cui gustus castior. Nominatim quicquid ad sensum statis hujus compositūm fuerit, in pejus mutatum cense-

censebitur. — Altera regula hæc esto: Translatum et figuratum
in verbis atque dictiōibus non cum proprio, haud figura-
to, est commutandum. Hoc sibi plures permitunt interpre-
tes, vel cautores, quando illud obscuri quid habere aut in
malam partem verti posse videatur. Quod nihilominus improban-
dum. Nitentior sæpius fit oratio per figurās, quibus ea multum
debet vigoris, nervi atque caloris sui, unde nihil detrahendum,
ad majorem ei lucem affundendam. — Tertia hæc erit regula:
Ubi mancum quid in Archetypo deprehenditur, h. e. ubi
desideratur in serie sententiārum unum alterumve membrum,
aut, quod longe sæpius evenit, ubi vagi quid et incerti ei
inest, hoc in versione servabitur. Sunt, qui e re esse putent,
ut Translator hic quodammodo Commentatorem agat, adeo ut,
scriptum quoddam reddens, adponat circumscriptiones et inter-
pretationes maxime necessarias, præsertim cum hæc paucis ver-
bis comprehendendi possunt nec apertam formant circumlocutio-
nem, ut mox pateat Versionem legenti quid Auctor quidem
proprie dictum voluerit, ne toties difficultas quedam aut ob-
scuritas moretur lectorem. Attamen vetant ejusmodi ratio-
nem caussæ gravissimæ. Qui eadem utitur Interpres, quam-
vis summam adhibeat curam et diligentiam, in iis tamen que
cogitatione superaddit, hic illic fortasse erraverit; error vero
additamenti cuiusdam, intexti ipsius Auctoris orationi, gra-
vior erit atque plus incommodi adferet, ac si notulam tantum
afficeret, ea numquam apud lectorem auctoritate pollentem, qua
gaudet quod textui insertum est. At ejusmodi supplementa,
circumscriptionesque et definitiones diligentiores, quantumvis
fuerint justæ, quantacumque cautione adhibitæ, leviter forte,
sed vere, ipsam rem immutabunt. Quantum explicationis il-
lustrationisve Versioni libri cuiusdam miscetur, tantum Au-
tori ausertur ejus quod ipsius est, ipsi proprium et privum,
ipsius persona: verum enim vero fas est ut discat lector o-
mnem cogitationem Auctoris, discat quomodo hic rem con-
ceperit